

Jacob A. Riis – en introduktion

(3. maj 1849 - 26. maj 1914)

Jacob A. Riis er både historien om et spændende og dramatisk personligt liv, men samtidigt en fortælling og et vidnesbyrd om udvandringen fra Danmark til USA i 1800-tallets sidste halvdel, om samfundsforhold og socialpolitik (i både USA og Danmark), om fotografiets barndom, om forskellene på Europa og USA og meget mere.

Riis opnår stor hæder i USA

Jacob A. Riis fra Ribe er nok Danmarks mest berømte og betydningsfulde udvandrer. Han var ridder af Dannebrog og nær ven med både USA's præsident Theodore Roosevelt og den danske kongefamilie. Han er blevet kaldt både "New Yorks mest nyttige borger" og "Den ideelle amerikaner" og i USA findes derfor mindesmærker for ham rundt om i landet. Ligeledes er han endnu en del af New Yorks skolebørns pensum. Alligevel er han relativt ukendt i sit fødeland.

Til lærere i indskolingen

En fremtrædende socialreformatør

Årsagen til at Riis opnåede berømmelse i USA skal findes i hans evne til at dokumentere, fortælle og ændre tingenes tilstand. Han nåede at skrive et utal af avis- og tidsskriftsartikler, udgive 14 bøger og at blive kendt for ca. 300 fotografier, der dokumenterede New Yorks slum i slutningen af 1800-tallet. En dokumentation, der åbnede omverdenens øjne for de kummerlige vilkår, mange mennesker levede under i verdens dengang tættest befolkede by. Egne livserfaringer gjorde ham til en af tidens mest fremtrædende socialreformatører, der både gennem sit journalistiske virke og øvrige arbejde ihærdigt stræbte efter at ændre forholdene for samfundets svageste.

Riis kort fortalt

Jacob A. Riis blev født i Ribe i 1849 som søn af Caroline og Niels Edvard Riis, der var lærer på latinskolen. Barndommen var præget af at den ellers kvikke Jacob ikke havde meget lyst til at gå i skole og derfor ikke levede op til den strenge faders

forventninger. Dette dilemma får eleverne indsigt i, når de besøger Ribe. Tilmed var Jacob en del af en større børneflokk, men kun få af hans søskende overlevede barndommen.

Som ung blev Jacob voldsomt forelsket i Elisabeth, der var plejebarn hos byens rigeste mand, fabrikant Giørtz. De boede i den prægtige bygning, som i dag rummer Ribe Kunstmuseum. Forelskelsen blev livslang, men den halvfattige Riis var et umage match for rigmandsdatteren. Undervejs på turen rundt i Ribe kommer vi bl.a. forbi Elisabeths barndomshjem og Klubbens hotel, hvor den forelskede Jacob forgæves bød Elisabeth op til dans. Riis uddannede sig som tømrer, men efter at have fået afslag på sit frieri til Elisabeth besluttede han sig for at emigrere til USA i 1870. Derved blev han en del af den store udvandring fra Europa.

Ikke en dans på roser

Ankomsten til New York var brutal. Mennesker fra hele verden søgte lykken her. De første par år overlevede Riis kun med nød og næppe ved at vandre rundt og ernære sig med en masse forskellige småjobs. Han var således selv en del af den slum, han senere skulle bekæmpe så ihærdigt.

Jobbet som ændrede alt

Den pressede Riis var tæt på at opgive alt, men blev ved et lykketræf tilbudt et job, der skulle komme til at ændre alt for ham. Han fik ansættelse som journalist ved en lokal avis, som han senere selv købte. Da han solgte avisen nogle år efter, havde han penge nok til at

tage til Danmark igen og gifte sig med Elisabeth, som tog med til New York. Riis blev journalist og politireporter og skrev om de fattige emigranternes usle forhold i slummen, som var opstået pga. grådige boligspekulanter og politiets korrupsion. Riis begyndte også at løbe betydningsfulde folk på dørene for at gøre noget ved problemerne. Men det var som om skrivelserne ikke rykkede nok ved folks opfattelse. Den bedst etablerede del af New Yorks borgere anede intet om, hvordan den anden halvdel levede.

På et tidspunkt læste Riis om blitzlysets opfindelse. Sammen med nogle amatørfotografer begyndte han at tage på natlige fototogter i slummen. Billederne viste han frem ved foredrag. Den trykkes teknologiske udvikling betød også, at de kunne ledsage hans artikler som illustrationer, hvilket efterhånden åbnede borgernes øjne for, at der var store problemer.

